

İzlanda Eğitim Sistemi ve Mesleki Eğitim Uygulamaları

Murat YİĞİTTEKİN

Neler var?

- İzlanda'ya ilişkin genel bilgiler
- İzlanda eğitim sistemi
 - Okul öncesi eğitim
 - Zorunlu eğitim
 - Üst Ortaokul/Lise
- İzlanda'da Mesleki Eğitimin Tarihsel Yapısı
- İzlanda'da Mesleki Eğitim (Uygulamalar)

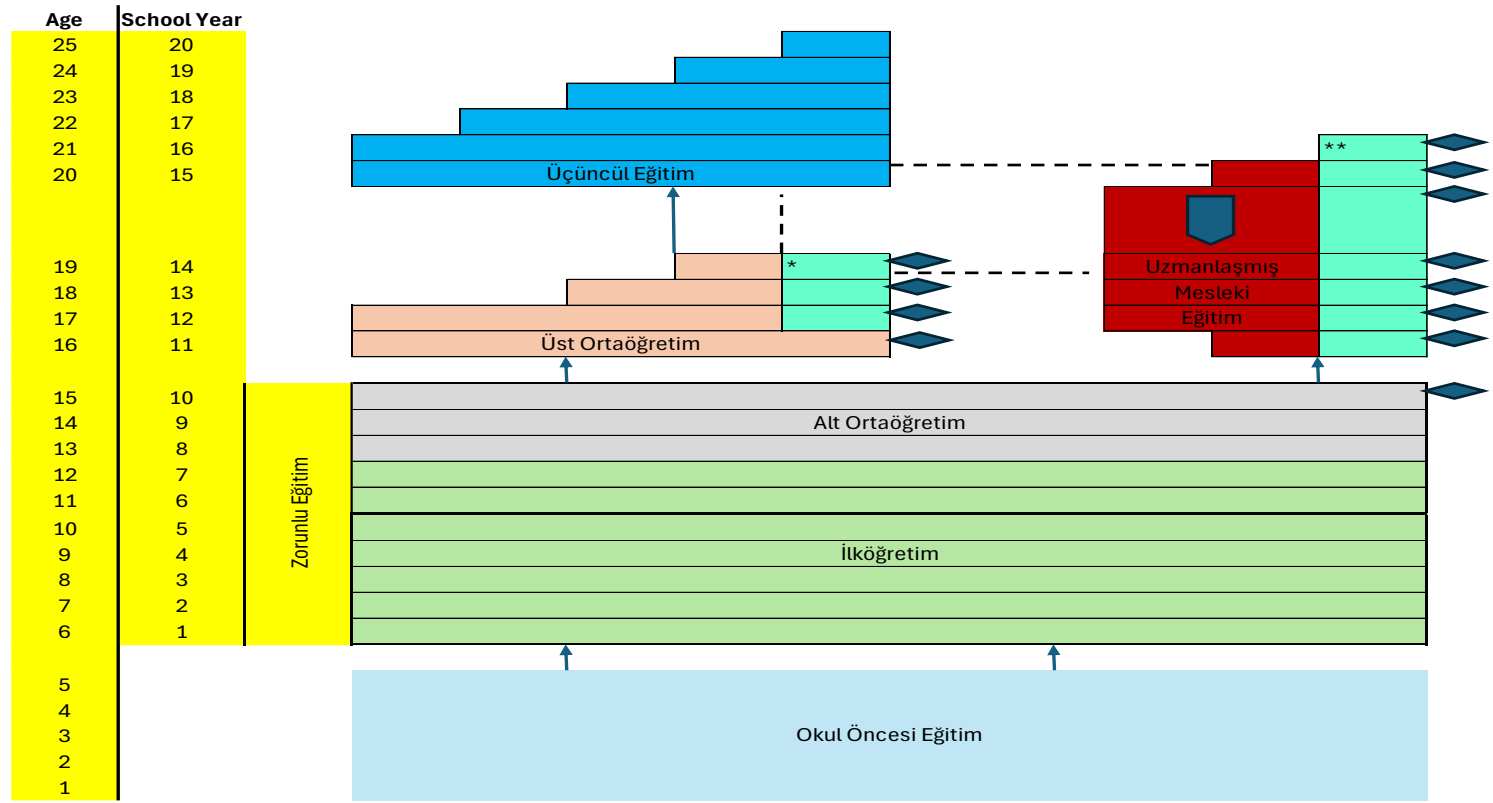

Genel bilgiler;

- 356.991 nüfus ve 103.000 km² yüzölçümüyle Avrupa'nın en seyrek nüfuslu ülkesidir.
- Başkent ve en büyük şehir **Reykjavík**'tir, nüfusun üçte ikisinden fazlası ülkenin güneybatısında yer alan bu şehir ve çevresinde yaşar.
- İzlanda ekonomisinin temelini balıkçılık ve balık ürünleri oluşturmaktadır. Para Birimi, İzlanda Kronudur.
- Nüfusun %3'ü turizm, %8'i tarım, %14'ü endüstri, %75'i hizmet sektörlerinde çalışmaktadır. GSMH oranı \$11,4 milyardır. Enflasyon oranı %6,8'dir.
- Ülkenin %0,8'i işsizdir. Bu rakam Avrupa'nın en iyi oranıdır.
- NATO'da yer alıp ordusu olmayan tek ülkedir. Bu yüzden orduya gider harcanmaz.
- GSYİH: 30,57 Milyar Dolar
- Kişi başına düşen GSYİH: 78.837 Dolar

Eğitim Sistemi

İşaretler

Doğrudan Geçiş

Ek kurslara veya sınavlara bağlı olarak erişim

*

Çıraklık Eğitimi

**

Denizde Geçirilen Zaman

Uzmanlaşmış mesleki eğitim artık yalnızca deniz zabıtlarına, yani kaptanlara, yardımcılara ve mühendislere yönelik okulları kapsamaktadır.

İş gücü piyasasına giriş

Okul öncesi eğitim

- Leikskólar (okul öncesi okullar) esas olarak belediyelerin elindedir ve 1'den 5'e kadar olan çocuklara açıktır. Eğitim bileşeni kademeli olarak artırılmıştır ve Eğitim, Bilim ve Kültür Bakanlığı temel politikayı formüle etmektedir.

Zorunlu eğitim

- Okul, 6 ila 16 yaş arasındaki tüm çocuklar için zorunludur.
- Engelli çocuklara yönelik özel eğitim çoğunlukla normal okullarda verilmektedir ancak çok özel ihtiyaçları olan çocuklar için özel okullar da bulunmaktadır.
- Temel bir ayrım olmamasına ve öğrenciler genellikle aynı okulda kalmasına rağmen, **yedi yıl ilköğretim, üç yıl ise ortaokul** olarak sınıflandırılır.

Üst Ortaokul/ Lise

İzlanda Eğitim Sisteminde 10 yıllık zorunlu eğitimden sonra üst ortaokul/ lise eğitim kademesi yer almaktadır. İzlanda'da öğrencilerin, zorunlu eğitimin ardından katılabilecekleri dört farklı lise türü bulunmaktadır:

- 1. Genel liseler (menntaskólar, grammar schools), yalnızca üniversiteye hazırlayıcı genel dört yıllık eğitimin verildiği lise türüdür (Nuffic, 2015). Bu lise düzeyi, özellikle zorunlu eğitim düzeyinde **çok da başarılı olamayan** öğrencilerin eğitime devam edebilmeleri için uygundur (EC, 2008).
- 2. Çok amaçlı liseler (fjölbrautaskólar, comprehensive schools), teorik-uygulamalı derslerle dört yıllık genel ve mesleki eğitimin verildiği lise türüdür. Genel liselerle birlikte bu okul türünde öğrenciler; yabancı diller, doğa bilimleri ve sosyal bilimler eğitim programlarından birisini tercih edebilirler (Nuffic, 2015).
- 3. Endüstri meslek liseleri (iðnskólar, industrial-vocational schools), vasıflı-vasıfsız iş sahasına hazırlayıcı teorik ve uygulamalı eğitim programlarıdır (MESC, 2002).
- 4. Mesleki uzmanlık okulları (sérskólar, specialised vocational schools), belirli meslek alanlarına hazırlık programlarının sunulduğu lise türüdür (MESC, 2002). Endüstri meslek liseleri ile birlikte bu lise türünde 2-4 yıl arası bir eğitim verilmektedir (Stefansson ve Karlsdottir, 2015, 379).

İzlanda'da Mesleki Eğitim Tarihsel Yapı

On dokuzuncu yüzyılın son çeyreğinden önce, mesleki eğitimin tek olanağı ilk başta yurtdışında eğitim (özellikle Danimarka'da) ve daha sonra çırağın yiyecek ve barınma konusunda ustasına bağımlı olduğu İzlanda çıraklık sistemi yoluyla eğitim almaktı.

İlk mesleki (akşam) okulu 1869'da kuruldu ve Reykjavík'teki usta zanaatkarlar Derneği tarafından yönetilen l nsk linn   Reykjav k (Reykjavik Teknik Okulu) 1904'te resmen açıldı. Tüm  alışmalar  ıraklık sistemine dayanıyordu.

İlk yasa 1893 yılında kabul edildi ve kalfalık sınavına girebilmek için meslek okulunda örgün eğitim almanın ön koşul olduğunu öngördü. Okullar yavaş yavaş İzlanda'nın her yerinde kuruldu ve II. Dünya Savaşı'na kadar her yıl yaklaşık 50-100 çırak mezun oldu.

İzlanda'da Mesleki Eğitim Tarihsel Yapı

1949 tarihli Mesleki Eğitim Yasası, usta zanaatkarların ve kalfaların temsilcilerinden oluşan *Löfnfræðsluráð*'ı (Endüstriyel Eğitim Kurulu) kurdu. Görevi, kursiyerlerin tatmin edici işyeri eğitimi almasını sağlamaktı.

1955 tarihli Sanayi Meslek Yasası ile esnaf birliklerinin müfredatı etkilemeye devam etmesine rağmen devlet ve belediyeler mesleki eğitimin sorumluluğunu üstlendi. Gündüz eğitim verildi ve işyeri eğitiminin yanı sıra yılda 8 hafta eğitim zorunlu hale getirildi.

1966'da okulda hem teorik hem de pratik kısmı içeren 1-2 yıllık temel eğitim seçeneği tanıtıldı. Ancak öğrencilerin eğitimlerini tamamlamak için gerekli çıraklık sözleşmelerini almaları zor oldu ve bazı durumlarda okullar bu nedenle ek kurslar sunmaya başladı.

İzlanda'da Mesleki Eğitim Tarihsel Yapı

1970'lerde kapsamlı okullar ortaya çıktı. Bunlar, tüm öğrencilere temel genel konuların sunulduğu modüler bir sisteme (her ünite bir kredi verir) dayanıyordu.

Ayrıca her öğrenci genel veya mesleki sertifikaya giden yolu seçecekti. İkincisi, genellikle okul dışında uygulamalı eğitim gerektiriyordu. Her iki sertifika türünden de mezun olmak mümkündü. Bu tür okullar, eski mesleki ve gramer okullarının birbirine karışmasının yaygınlaştığı küçük köyler için özellikle uygundu. Ancak en büyük kapsamlı okullar Reykjavik ve çevresinde ve Akureyri'deydi.

1970'lerde çeşitli mesleklerdeki çalışmaların teorik kısmı için ulusal standart müfredat geliştirildi. Bu, hareketliliği ve ileri eğitime erişimi kolaylaştırdı.

İzlanda'da Mesleki Eğitim

- Temel mesleki eğitim ve öğretim sistemi iki geniş kategoriye ayrılabilir;

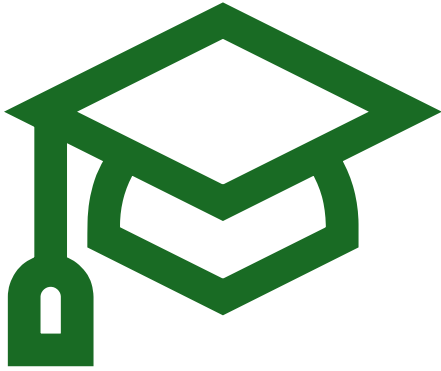
a) Yasal olarak tanınan, sertifikalı bir yeterliliğe yol açanlar;

- *Sertifikalı ticarethaneler (genellikle içlerinde stajyerler bulunur)*
- *Sağlık hizmetine yönelik eğitim*
- *Hava ve denizdeki ulaşım araçları görevlilerine yönelik eğitim*
- *Polis memurları için eğitim*

b) Vasıf kazandırmayan ancak genellikle hamiline bazı artırılmış faydalar sağlayan eğitimler.

Bir yandan okullarda, diğer yandan işyerlerinde yürütülen eğitim ve öğretimin süresi mesleklere göre değişmektedir.

İzlanda'da Mesleki Eğitim

Okula dayalı eğitim ve öğretim

- Okul zamanı genellikle benzer sektördeki (metal, inşaat vb.) çeşitli çalışmalar için ortak olan temel bir bölüme (grunnám) ve bazı mesleklerdeki uzmanlaşmaya (sérnám) bölünmüştür (aşağıya bakın). Programların süresi bir yarıyıl (4 ay) ile 4 yıl arasında olabilir.

İzlanda'da Mesleki Eğitim

İşe dayalı eğitim

- Starfssjálfun (**pratik eğitim**) veya samningsbundið iðnnám (**çıraklık**), sertifikalı eğitimin düzenlenmiş bir parçasıdır. Genellikle stajyer ile işletme arasında bir eğitim sözleşmesi imzalanır. Eğitim süresinin uzunluğu söz konusu Mesleki Öğretim programının yapısına göre 4 – 36 ay arasında değişmektedir. Bu süre zarfında stajyerin kendisini ticaretin en yaygın konularıyla tanıştıran geniş bir yelpazedeki görevleri yerine getirmesi beklenir.
- İşverenler, boyutlarının küçük olması ve yaptıkları işin kapsamının sınırlı olması nedeniyle birçok şirket için çıraklık sözleşmesi yapmanın imkansız olmasa da zor olduğunu belirtmişlerdir.

İzlanda'da Mesleki Eğitim Sağlık Eğitimi

- Sağlık sistemi içindeki sertifikalı çalışmalar, 1-3 yıllık bir eğitimin ardından yeterlilik sağlar. Bu nedenle sağlık sektöründe iş temelli eğitimin süresi 16 ila 40 hafta arasında değişmektedir.

İzlanda'da Mesleki Eğitim Polis Eğitimi

- Polis memuru sertifikası, bir yıllık teorik ve işbaşı eğitiminin birleşiminden sonra alınabilir. Bir yıllık kursun tamamlanmasının ardından kısa kurslar açılır ve çeşitli alanlarda uzmanlık sunulur.

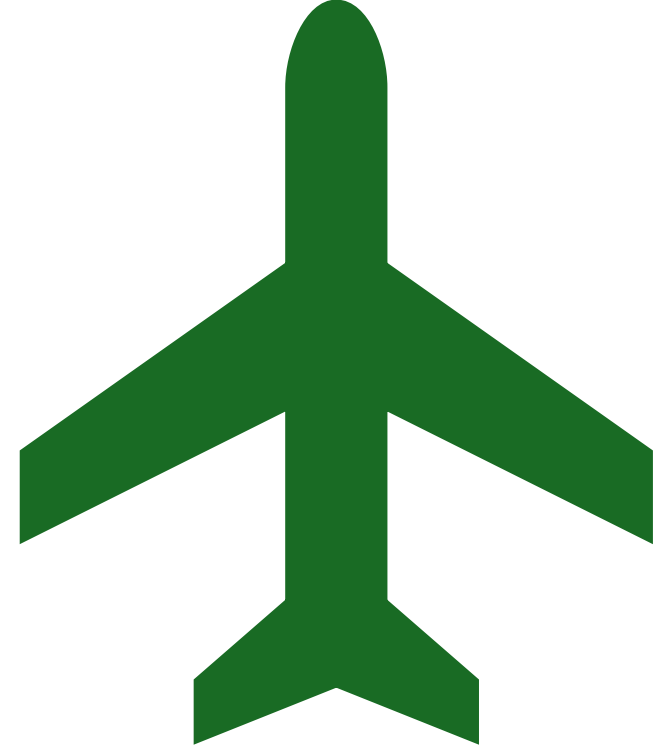
İzlanda'da Mesleki Eğitim Ulaştırma Sektörü

- Ulaştırma sektöründe en yaygın çalışmalar gemi navigasyonu ve mühendisliği alanındadır. Eğitimin yapısı İzlanda'da geliştirilmiştir ve uluslararası yeterlilik sistemiyle uyumlu değildir. Yardımcılar/kaptanlar için eğitimin ön koşulu 6 aylık denizde geçirilen süredir. Her okul temelli eğitim modülü (hem teorik hem de simülatörler üzerinde) artı ek deniz süresi, farklı gemi türleri veya boyutları için navigasyon sertifikaları verir. Mühendisler için de modül aynıdır; okulun her modülü artı atölye eğitimi, belirli büyüklükteki bir motor için yeterlilik verir.

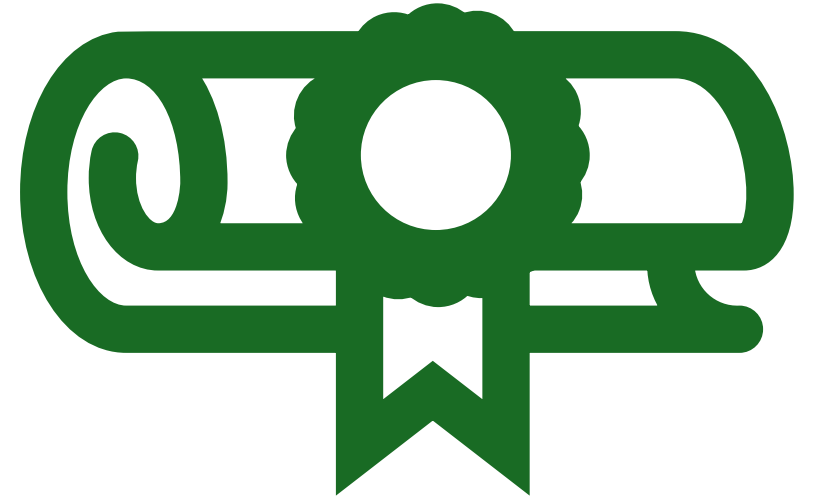
İzlanda'da Mesleki Eğitim Ulaştırma Sektörü

- Havacılık alanında eğitim yalnızca özel okullar tarafından verilmektedir. Giriş şartı yoktur ancak öğrencilerin eğitime başlarken en az 17 yaşında olmaları gerekir. Ticari pilot olmak için iki yıllık teorik eğitim artı havada kalma süresi, yani toplam 4 ila 5 yıl gerekiyor. Uçak mühendislerine yönelik çalışmalar da benzer süre alıyor ve İzlanda'da tamamlanamıyor.

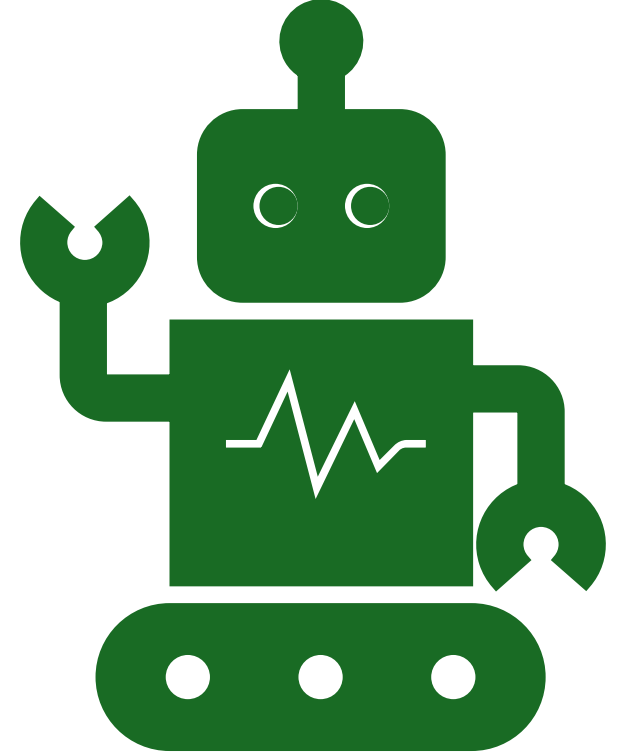
İzlanda'da Mesleki Eğitim Kalfalık Belgesi

Mesleki eğitim sisteminde alınabilecek en yaygın belge sveinsbréf'tir (kalfalık belgesi). Bu genellikle dört yıl sürer ve okuldaki eğitim ile iş başında eğitimin birleşiminden oluşur. İşyeri eğitimi sırasında çıraklar, tam vasıflı bir kalfanın maaşının giderek artan bir kısmını alırlar. Her sertifikalı ticaretin, ticaretteki işverenler ve çalışanlar ile Eğitim Bakanlığı temsilcilerinden oluşan kendi sveinsprófs (kalfalık sınavı) komitesi vardır. Kalfalık belgesi, belgeli meslekte çalışma hakkı verir. Otomatik olarak ileri eğitim hakları vermez ancak kalfalar ek çalışmalar ve/veya sınavlar üzerine yükseköğretim sistemine girebilirler.

İzlanda'da Mesleki Eğitim Ustalık Belgesi

Kalfalık vasfı ve bir yıllık iş tecrübesiyle, sertifikalı bir ticaretle usta zanaatkar (meistarabréf) sertifikası almak için ek bir yıl daha okumaya devam etmek mümkündür. Bu, çırak yetiştirme, bir işletmeyi yönetme veya bir endüstriyel işbirliğini yönetme hakkını veriyor. Kalfaların yalnızca küçük bir kısmı usta zanaatkar vasıflarını elde etmektedir.

İzlanda'da Mesleki Eğitim Belgesiz Meslekler

- Belgesiz mesleklerdeki çok çeşitli çalışmalar yeterliliklere yol açmaz. Öyle olsa bile, ekonomik dalgalanmalara bağlı olmasına rağmen, öğrenciler genellikle hiç eğitim almamış olanlara göre daha yüksek düzeyde işler elde edebilmektedir. Bu programların çoğu yalnızca eğitim kurumlarında yapılır ve bitirme sertifikaları merkezi olarak değil okullar tarafından verildiğinden, yerden yere değişiklik gösterebilir.

İzlanda'da Mesleki Eğitim

Belgesiz Meslekler

- **Masaj.** Üç yıl süren teorik ve uygulamalı bir programdır. 51 kişi 2000 sonbaharında kaydolmuştu;
- **Teknik ressamlık.** Öğrencileri çizim firmalarında çalışmaya hazırlayan üç yıllık bir program.
- **Tarım ve bahçecilik.** Hem hayvancılık hem de sebze yetiştiriciliğinde bir ila üç yıl süren teorik ve pratik çalışmalar.
- **Bilgisayar çalışmaları.** Üç yıl süren eğitim, öğrencileri bilgisayar endüstrisinde çalışmaya hazırlamayı amaçlıyordu.
- **Ticari çalışmalar.** Genellikle iki yıl sürer.
- **Seyahat hizmetleri.** İki yol sunar: bir yıllık uzmanlık çalışmaları veya iki yıllık teorik ve pratik çalışmalar.
- **Dişçilik yardımı, sosyal hizmetler ve balık işleme gibi belirli mesleklere yönelik diğer çeşitli kurslar.**
- Sanayideki çeşitli uzman sendikalar ve diğer kuruluşlar, söz konusu mesleğe ilişkin farklı kurslar sunan kendi eğitim enstitülerini (düzenli veya düzenli olmayan şekilde) işletmektedir. Bu okullardan bazıları milli eğitim bakanlığı tarafından lise düzeyinde özel okul olarak onaylanmıştır.
- Birkaç büyük şirket çalışanlarına ve bazı resmi kurumlara kurslar sunmaktadır (örn. İtfaiye teşkilatları, posta teşkilatı gibi) kendi okullarını yönetmektedir.

İzlandaya ilişkin bazı istatistikler ve Türkiye ile karşılaştırması

Time		2018			
Variable		Who the teachers are			
		Female teachers	Teachers' average age	<u>Teachers' average work experience as a teacher</u>	Teachers aged 50 and above
Unit		Percentage	Years		Percentage
Measure		Value	Value	Value	Value
Country					
Iceland		73,3	46,2	15,2	37,8
Türkiye		55,8	35,5	10,9	6,3
<u>OECD average</u>		68,3	44,1	17,0	34,4
Data extracted on 12 Mar 2024 08:24 UTC (GMT) from OECD.Stat					

İzlandaya ilişkin bazı istatistikler ve Türkiye ile karşılaştırması

Time		2018			
Variable		Who the principals are			
		Female principals	Principals' average age	Principals' average work experience as a principal	Principals aged 60 and above
Unit		Percentage	Years		Percentage
Measure		Value	Value	Value	Value
Country					
Iceland		60,4	51,8	9,9	17,8
Türkiye		7,2	43,1	6,7	7,2
OECD average		47,3	52,2	9,7	20,0
Data extracted on 12 Mar 2024 08:27 UTC (GMT) from OECD.Stat					

İzlandaya ilişkin bazı istatistikler ve Türkiye ile karşılaştırması

Expenditure on educational institutions per full-time equivalent student										
Time period: 2020										
Education level		Primary to tertiary education	Lower secondary education	Upper secondary education	Upper secondary general education	Upper secondary vocational education	Post-secondary non-tertiary education	Tertiary education	Short-cycle tertiary education	Bachelor's, Master's and Doctoral or equivalent level
Combined unit of measure: US dollars per student , PPP converted										
Iceland		15.444	17.077	13.822	12.148	18.829	18.191	16.128	16.128	16.128
Türkiye		5.352	4.037	5.109	4.248	6.485	M ..	9.288	K ..	K ..
Kaynak: Expenditure on educational institutions per full-time equivalent student										